

ΘΕΣΜΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (II)

ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Στην προκειμένη περίπτωση το δικαίωμα που πρέπει να προσαρμοσθεί στο θεσμό είναι εκείνο της επαγγελματικής ελευθερίας της συζύγου, ως απόρροια του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας κατά το άρθρο 5§1Σ, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, άρα και του τρόπου, χρόνου, τόπου άσκησης αυτού. Η συμβίωση είναι μεν αντικειμενικό στοιχείο του γάμου, όμως εν προκειμένου η χωριστή διαβίωση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους συνδεδεμένους με το επάγγελμα της συζύγου και εξάλλου είναι χρονικά περιορισμένοι. Ανάμεσα στο δικαίωμα και στο θεσμό δεν υπάρχει κοινό αντικειμενικό στοιχείο, που να δικαιολογεί τον αιτιώδη περιορισμό του πρώτου χάριν του δεύτερου. Συνεπώς το δικαίωμα της επαγγελματικής ελευθερίας αναπτύσσει πλήρως την ενέργειά του στην προκειμένη περίπτωση, δίχως όμως να ανατρέπεται ο θεσμός του γάμου καθότι η χωριστή διαβίωση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και είναι χρονικά ευλόγως περιορισμένη σύμφωνα και με τα διδάγματα της κοινής πείρας.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ο Α καταθέτει αγωγή διαζυγίου επικαλούμενος ισχυρό κλονισμό της έγγαμης συμβίωσης από λόγο, που αφορά τη σύζυγό του Β. Στο δικόγραφο εξειδικεύεται ο λόγος αυτός ως εξής μετ' αναφορά των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών: ο Α και η Β παντρεύτηκαν το 1995 και στεγάζονταν στην ίδια κατοικία, στην Αθήνα δίχως την απόκτηση τέκνων μέχρι τη στιγμή της κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου, στις 9.06.2004. Μέχρι και 4 μήνες πριν την κρίσιμη αυτή ημερομηνία οι σχέσεις μεταξύ τους ήταν αρμονικές, οπότε η σύζυγος αποδέχθηκε μετάθεση σε επαγγελματική θέση ευρισκόμενη στην πόλη της Κατερίνης – απέχουσα κατά μέσο όρο 5 ώρες -, όπου και εγκαταστάθηκε, παρά τις αντιρρήσεις του συζύγου της. Ειδικότερα ο σύζυγος διατείνεται ότι αναγκαίο στοιχείο της έγγαμης συμβίωσης πέραν του ψυχολογικού (animus) είναι και το σωματικό (corpus), δηλαδή η συγκατοίκηση. Υπό τις νέες συνθήκες όμως το ζευγάρι θα

είχε δυνατότητα συνάντησης μόνο μια φορά ανά δεκαπενθήμερο για τα επόμενα 2 έτη μετά την αποδοχή της μετάθεσης, οπότε η σύζυγος θα επέστρεφε στην Αθήνα.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στην υπό κρίση περίπτωση πρόκειται για την έννομη σχέση του γάμου, ο οποίος αποτελεί θεσμό κατ' άρθρο 21§1Σ¹. Η θεσμική αυτή εγγύηση έχει διπλό περιεχόμενο, αρνητικό και θετικό: το αρνητικό μπορεί να συνοψιστεί στο δεν είναι συνταγματικά ανεκτό να επιφέρει η σύναψη του γάμου οποιαδήποτε δυσμενείς συνέπειες για αυτά. Το θετικό είναι ότι δεν μπορεί νομικά να παρεμποδισθούν οι σύζυγοι να αναγνωρισθούν νομικά ως τέτοιοι και να αναπτύξουν μεταξύ τους την οικειότητα και την επικοινωνία που είναι συμφυής με την έννοια του γάμου. Έτσι λ.χ. δεν μπορεί να παρεμποδισθεί η πρόσβαση ατόμων σε δημόσιες θέσεις λόγω των αυξημένων οικογενειακών τους υποχρεώσεων. Κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο στο άρθρο 21§1 Σ. Ως προς το θετικό περιεχόμενο ο κοινός νομοθέτης είναι υποχρεωμένος να θεσπίσει τις ρυθμίσεις εκείνες που είναι κατάλληλες και αναγκαίες για τη διαφύλαξη της οικογένειας και του γάμου. Η αρχή επομένως που διατυπώνεται στο άρθρο 1485 ΑΚ (« ανιόντες και κατιόντες έχουν αμοιβαία υποχρέωση διατροφής»)απολαμβάνει συνταγματικής κατοχύρωσης. Εφόσον ο νομοθέτης ανταποκριθεί στην υποχρέωση προστασίας του γάμου, δημιουργείται ένα είδος θεσμικού κεκτημένου με αποτέλεσμα να μην επιτρέπεται η ολοσχερής κατάργησή των σχετικών διατάξεων χωρίς ταυτόχρονη αντικατάστασή τους με άλλες, οι οποίες μπορούν να επιφέρουν, αν όχι ισοδύναμο, πάντως συγκρίσιμο αποτέλεσμα .

Στην προκειμένη περίπτωση το δικαίωμα που πρέπει να προσαρμοσθεί στο θεσμό είναι εκείνο της επαγγελματικής ελευθερίας της συζύγου, ως απόρροια του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας κατά το άρθρο 5§1Σ, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, άρα και του τρόπου, χρόνου, τόπου άσκησης αυτού. Η συμβίωση είναι μεν αντικειμενικό στοιχείο του γάμου, όμως εν προκειμένου η χωριστή διαβίωση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους συνδεόμενους με το επάγγελμα της συζύγου και εξάλλου είναι χρονικά περιορισμένοι.

¹ Σύζυγοι χωρίς τέκνα δεν αποτελούν οικογένεια, αφού ο γάμος απολαμβάνει ιδιαίτερης συνταγματικής προστασίας.

Ανάμεσα στο δικαίωμα και στο θεσμό δεν υπάρχει κοινό αντικειμενικό στοιχείο, που να δικαιολογεί τον αιτιώδη περιορισμό του πρώτου χάριν του δεύτερου. Συνεπώς το δικαίωμα της επαγγελματικής ελευθερίας αναπτύσσει πλήρως την ενέργειά του στην προκειμένη περίπτωση, δίχως όμως να ανατρέπεται ο θεσμός του γάμου καθότι η χωριστή διαβίωση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και είναι χρονικά ευλόγως περιορισμένη σύμφωνα και με τα διδάγματα της κοινής πείρας.
